

Emnekode : HI-117
Kandidatnr. : 9925
Dato : 14 Mai 13
Ark nr. : 1 av 10

DEL 1.

Oppg. 2

Brobyggingslinja i norsk utenrikspolitikk var en strategi der Norge istedenfor å "velge sirkle" og enten ha et godt forhold til USA eller Sovjetunionen, ønsket å vise en tredje vei. De ville ha gode relasjoner både mot øst og vest og på den måten være en brobygger mellom de to blokkene som oppsto etter andre verdenskrig. Forutsetningene for politikken var selvfølgelig begynnelsen av den kalde krigen der det sovjetiske kommuniststaten og det kapitalistiske USA konkurrerte om innflytelse i verden.

Efter den andre verdenskrigen delte Europa seg på en riate i følge. Østeuropa vendte seg mot Sovjet, øst og vest Europa mot USA i vest. Norge forsøkte i samband med brobyggingspolitikken å få i stand et forsvarssamarbeid med Sverige og Danmark uavhengig av de to blokkene, et eget skandinavisk forbund. Sverige ønsket å være nøytral og Norge gikk isteden inn i NATO i 1949.

Dermed var vi allierte med de kapitalistiske vestmaktene. Slik forutsetningene for Norge var førdenne alliansen kunne det konseptet ha gått begjærlige veier. Det styrende Arbeiderpartiet hadde stor beundring for Moskva og hadde tidligere vært med i Internasjonalen.

Vi lå tett opp til Storbritannia som huset kongen og regjeringen vår under krigen, men vi grenset også mot Russland, øst. Sovjet pushet veldig for et felles samarbeid og sovjetiske biser på Ovalbordet i 1947. Men i 1948 holdt statsminister Einar Gerhardsen den såkalte krakoratsjalen der han far alvor tok et oppgjør med kommunismen.

Emnekode : H1-117
Kandidatnr. : 9925
Dato : 14 Mai 13
Ark nr. : 2 av 10

Bribyggingspolitikken ble også forlatt til fordel for en vestvending og et samarbeid med USA gjennom NATO.

Oppg 3. Begrepet "den sosialdemokratiske orden" sikter mot den sosialdemokratiske politikken og styringen av landet som hadde sin storhetstid mellom 1945 og 1965 under Arbeiderpartiets Einar Gerhardsens ledelse. Den sosialdemokratiske orden bygde på sosialdemokratisk verdier som likhet og solidaritet som hadde fått sterkt foteste under krigen. Miljøet var i byggeoppgangen landet som særlig i Nord var brent og ødelagt, levestandarden hadde tapt seg 20-30%. Under krigen og mye av realkapitalen hadde forsvunnet. Produktionsmidlene i landet var også gavle og utslitte. Ved sterke statlig styring, regulering og planlegging skapte landet bygges opp igjen. Dette var en politikk som alle partiene var enige om like etter krigen. Frem til ca 1950 var det så og si ingen arbeidsledighet i Norge og landet ble gjenoppbygd med industrien som motor. Et prisdirektorat ble bygd opp som gav lønner, påbud og forbud og styrt de ressursene slik at oppbygd efterspørrelse ikke skulle ta materialer og ressurser fra de områdene som trangte det mest. Landet la øye på en stabiliseringslinje der lønningsene og prisene ble holdt stabile mens produksjonen ble økt kraftig. Fra ca. 1950 ble politikken litt modifisert og blant annet resoneringsble forlatt som følge av at den borgergjenge siktet i politikken med høyre i spissen mente at Norge måtte få mer rom for markedsøkonomi.

Emnekode : HI-117
Kandidatnr. : 9925
Dato : 14 mai 13
Ark nr. : 3 av 10

Dette ble også poshet frem av foreleserens Marshallplanen som la fokus på fri kapital og vevsflyt og markedsøkonomi. Likevel forbile økonomien i Norge en blandingsoekonomi med markedsstyring kombinert med regulering og planlegging frem til ca 1970. Sosialdemokratiets store seire var trygdene. Trygd for arbeidsledighet, pensjon, sykdom med flere ble innført og var et gode for alle, uten sosial stempiling. Bolig og finansmarkedet ble sterkt regulert i samråd med Arbeiderpartiets mål om trygghet, bolig, arbeid og mat til alle innbyggerne i landet – likehet. Den sosialdemokratiske orden ble svekket fra ca 1965 med AP fall fra regjeringen etter Industriksandalen, og motstand både fra høyresiden og tidligere partifeller i utbryterne SF som brøt ut av AP i 1961. Likevel ble mange sosialdemokratiske tocikk som velferd og trygader, regulering av finans og boligmarkedet og solidaritet og likletsverdier beholdt lenge. Oljeeventyret og høyrebalansen på slutten av 1970-tallet var det som skulle ta knekkelen på den sosialdemokratiske ordenen, men likevel lever trygdene og velferden videre i Norge som trekk av den gjørte ordenen.

Opgg. 4. Oljefunnet på norsk sokkel i 1969, fikk svært mye å si for norsk samfunnsutvikling på 1970 og 80-tallet. Den viktigste konsekvensen vil nok være den enorme velstandsøkningen i landet som følge av den nye oljekombinen. Pengene ble i stor grad brukt på forbruk og relativts prosjekter i begynnelsen og ikke til investeringer i industrien på land. Svært mye

Emnekode : H1-117
Kandidatnr. : 9925
Dato : 14 mai 13
Ark nr. : 4 av 10

ressurser ble satt inn i oljeeventyret og førte til at fastlandsindustrien følte seg litt hvilet av oljeprosjektet. Oljepengene førte til høy privat velferd hos innbyggerne i landet, noe som igjen førte til nye idealer om at bverrog en skulle klare seg selv. Dette var et klart brudd med de gamle sosialdemokratiske verdiene om likhet og solidaritet. Folk følte ikke lenger at det var like stort behov for velferdsstaten og begynte isteden å fokusere på de negative sidene med frøyclesystemet og moralsk forfall. Alt dette var en ny generasjon som ikke hadde opplevd ~~krigen og APs~~ oppbygging av landet først til en høyrebeholge på slutten av 70-tallet.

Høyre ville gavle resten av sosialdemokratiet som regulering av finans og boligmarkedet, lagver og påbud. De ville ha mer frihet til enkeltrønnesker og fjerne ~~regulerings~~ ~~tyraniet~~. ~~Dele~~ ~~Dele~~ ~~Dele~~

Høyre seilte fremover på en bølge av velferdsøkning og samfunnsendring. I 1981 gjorde de et brakvalg og fikk 31,7% av stemmene. Kåre Willoch ble statsminister og høyredannet regjering.

Høyre gikk inn for deregulering av finans og boligmarkedet og mindre skatter og avgifter. De gikk også inn for å privatisere tidligere statlige bedrifter som televerket og kraftverket samt ført tilbake konkurransepreget og kriminaliteten i Norge økte. Det ble lettere å øke sin private makt og i avansere som boliger. Oljeeventyret betyddes slutten for den sosialdemokratiske orden, og forringelse av de gamle verdiene om likhet og solidaritet.

Emnekode : H1-117
Kandidatnr. : 9925
Dato : 14 mai 13
Ark nr. : 5 av 10

DEL 2

Andre verdenskrigen i Europa - Opptakt og årsaker

I denne oppgaven vil jeg først ta for meg opptakten til andre verdenskrig i løpet av 30-tallet. Så vil jeg gå igjennom de dypestliggende årsakene til denne krigen og gå litt nærmere inn på noen av tingene jeg kommer til å nevne i den første delen.

Opptakten til andre verdenskrig i Europa begynnet allerede i 1933 når Hitler og hans nazistparti kom til makten i Tyskland. Opptakten kan deles inn i to faser, fra 1933 til 36 og fra 36 - 39. Perioden fra 1933 til 1936 kjenneregnes av at Hitler forsøker å kutte seg med band fra Versailles-traktaten. I 1934 går Hitler og Tyskland inn i en allianse med Japan og Italia. Japan har på dette tidspunktet allerede begynt sin ekspansjon i Asia inn i Mandjuriet og Italia er ledet av Mussolini og hans fascistparti. I Europa er det tysk og italiensk ekspansjonisme som skal sette igang krigen senere. I 1935 bryter Hitler Locarnoavtalen ved å sende tropper inn i Rhinland og i 1936 erklærer han Versailles-traktaten for ugyldig og innfører verneplikt i Tyskland.

Perioden fra 1936 til 39 kjenneregnes av innlemmelse av små stater med tyske minoriteter inn i Tyskland. I 1938 går Østerrike inn og blir en del av Tyskland, denne hendelsen kalles Anschluss. Samme år rykker tyske tropper inn i Tsjekkoslovakia. Som en del av det som blir kalt Appeasementpolitikken inngåes ~~det~~ det et kompromiss kalt Münchenforliket over hode t på Tsjekkoslovakias ledere som fører til at Tyskland får landsdelen

Emnekode : HI-117
Kandidatnr. : 9925
Dato : 14 mai 13
Ark nr. : 6 av 10

Sudetenland i Tsjekkoslovakia. Dette gjøres fordi blant annet Storbritannia da håper at Tyskland skal bli fornøyd med territorieutvidelsen og dermed ikke seike videre ekspansjon. Appeasementpolitikken føres for å prøve å skape så gøyre forhold for Tyskland at det ikke skal være verd til å gå til krig for å endre dem. Appeasement var også grunnen til at Tyskland kunne absorbere Østerrike, rykke inn i Rhinlandet, innføre verneplikt uten å få støttesjoner. Innlemmelsen av Østerrike ble ikke sett på som noen veldig aggressjon og Tsjekkoslovakia ble ikke sett på som en værd en krig. Bakgrunnen for appeasementpolitikken var jo tross alt man ville unngå en krig til for nesten enhver pris.

I 1939 inngår Tysklanden ikkeagresjonspakt med Russland. I all høyhet uttales de å dele øst Europa mellom seg i en framtidig krigshendling. Invasionen av Polen kommer den 1. september 1939. Nå kan ikke Britene og transkontinentene lengre sitte på sidsiden og prøve å bide gjare Hitler til det ytterste. 3. september erklærer de krig mot Tyskland men dette blir bare en såkalt "phony war" frem til 9. april 1940 da Tyskland invaderer Norge og Danmark og Sovjet går inn i Finland. 10 mai kommer invasionen av Frankrike, Belgia og Nederland og det viser seg raskt hvor alvorlig situasjonen er siden Frankrike knuses i løpet av bare 6 uker.

Jeg vil nå gå over til å snakke litt om de direkte årsakene til krigen. Man kan spore årsakene til den andre verdenskrigen i Europa helt tilbake til den første verdenskrigen og oppgåret etter den.

Emnekode : HI-117
Kandidatnr. : 9925
Dato : 14 mai 13
Ark nr. : 7 av 10

Oppgjøret etter første verdenskrig ble fastsatt i Versailles-traktaten i 1919. Denne traktaten ble utarbeidet av de seirende nasjonene og gav strenge sanksjoner til Tyskland. Blant punktene i traktaten var det fastsatt at Tyskland måtte avvikle verneplikten og kun få ha en stiende hær på 100 000 mann, at områdene Schleswig, Posen og Vestpreussen gikk til henholdsvis Danmark og Polen, at Alsace Lorraine som Tyskland hadde fått i 1871 gikk tilbake til Frankrike. Rhinland ble en demilitarisert zone, vestkysten skulle besettes av franske tropper i 15 år. Den tyske marinen måtte senkes og tyske fly og tanks ødelegges. Likevel var nok det aller verste med Versailles-traktaten at Tyskland måtte betale store erstatninger til vinnerlandene og skyldparagrafen som sa at Tyskland måtte erkærene seg skyldig i krigen, sortlig den siste paragrafen som ble oppfattet som en moralisk dom. Versailles-traktaten skulle sørge for at Tyskland aldri rykket skulle kunne bli forsterket og dermed en trussel mot freden. Problemet var bare at den var for streng og at den dermed skapte sinne og motstand i Tyskland. Det ble fra første stund et mål for Tyskland å få revidert denne traktaten. Noen så allerede i 1919 at dette kunne ligge på problemer og advarte mot å være for streng mot Tyskland, blant annet nektet USA å ratifisere traktaten. Ved siden av Versailles-traktaten var myndigheten av Østeuropa etter første verdenskrig også en årsak som forte mot den andre verdenskrigen. Grensesettingen i Øst-Europa ikke gjort med

Emnekode : HI - 117
Kandidatnr. : 9925
Dato : 14 mai 13
Ark nr. : 8 av 10

hensyn til prinsippet om nasjonal selvbestemmelsesrett. Dette skapte mange misfornøyde minoriteter og en nyordning som hvilte på en ustabil sandgrunn. Etter den første verdenskrigen ble Tyskland styrt av den demokratisk ~~kontrollerte~~ forenklede Weimar republikken. Denne republikkens mislykkethet og fall var sammen med depresjonens innvirkning en av årsakene til ~~at~~ at Hitler kunne komme til makten og dermed til andre verdenskrig.

Weimarrepublikken fikk en vanskelig start, mellom 1919 og 1923 kjempet den for å overleve, republikken hadde store økonomiske problemer på grunn av krigsomkostningene og de store erstatningene den måtte betale. Mellom 1923 og 1929 gikk ting mye bedre, Tyskland var på vei tilbake til det gode selskap, ble med i europeiske organisasjoner, og organiserte løn fra USA sammen med senkede årlige rater i erstatningsbetalingsplanen gjennom Dawes planen og senere Young planen gjorde de økonomiske byrdena lettere å bære. I 1929 kom krasjet på børsen i New York som satte igang den verdensomspennende Store depresjonen. Depresjonen hadde flere skjebnesværgre konsekvenser. Støtten til Europa fra USA ble kuttet over natten, verden kom inn i en særdeles sterk økonomisk nedgangstid og dermed kom Tysklands økonomiske problemer tilbake med full styrke. Weimarrepublikken endte sine dager i 1933. Den hadde visse grunleggende svakheter i utsgangspunktet, som for eksempel det at den hadde godt kjent den strenge Versailles-traktaten og at grunnloven gav mulighet til

Emnekode : HI-117
Kandidatnr. : 9925
Dato : 14 Mai 13
Ark nr. : 9 av 10

å regjere med nadlover uten riksbygningen. Tyskland var heller ikke et land med sterke demokratiske tradisjoner. Når tidene da ble svært harde og vanskelige slik som under depresjonen fremsto Hitler og hans nazistparti som sørpende mot kaos og sosialister. Opposisjonen var derimot svekket og hadde vanskelig for å gjøre arbeide. Nazistene kunne propagandakløns språk og Hitler var en glimrende folkefortaler, han kalles den største demagogen verden noensinne har sett. Når han da kom til makten i 1933 avskaffet han alle andre politiske partier og innførte et diktatur med seg selv som diktator. Hitlers vei til makt er ~~verdenskrig~~ ikke den aller viktigste årsaken til andre verdenskrig. Uten ham og hans ekspansjonsvilje, ^{Han ønsket seg lebensraum og en ny ordning av Europa i det ferdige rike} kunne muligens krigen i Europa vært unngått. Som vi også har sett var depresjonen en viktig årsak til verdenskrigen, den ødelavelen til stabilitet og fred i Europa ved at den skapte en lengting mot politisk ekstrem løsninger som en vei ut av krisen. Dette var bakgrunnen for at ~~Hitler~~ så fruktbare ideologiersom fascismen og nazismen kunne klare å få fotfeste i Europa. Til sist kan også appeasement politikken som ble fortfora blidgjøre Hitler også ses på som en redvirkende årsak til krigen. Denne politikken gjorde at Hitler kunne tare frem og gjøre som han ville svært lenge. Han fikk inngå allianser og utvide territoriet sitt som en del av hans store plan om en nyordning av Europa.

Emnekode : HI-117
Kandidatnr. : 9925
Dato : 14 mai 13
Ark nr. : 10 av 10

så lenge at når Britene og franskmannene endelig reagerte var det allerede for sent. Det var bare krig som da kunne gi en mulighet for å stoppe ekspansjonen men Hitler var forberedt og dermed ble andre verdenskrig serdøles gjennomgått, med mange døde. Om Hitler hadde blitt stoppet helt i begynnelsen kan man lure på om krigen kunne vært avverget. For å oppsummere til slutt kan man altså se på første verdenskrig, Versaillestraktaten, Weimarrepublikkens fall og Hitlers vei til makten, Den store Depresjonen og Appeasement politikken som de viktigste årsakene til utbruddet av andre verdenskrig i Europa.